

Julia Hartwig, <i>Ocalony</i>	I
-------------------------------------	---

POEMAT O CZASIE ZASTYGLYM (1933)

Opowieść	7
Na cześć pieniądza	8
Rano	9
Sprawca	10
Przeciwko nim	11
Dysk	13
Luli	14
Pora	15
Ląd (wizje)	16
Ojczyzna	20
Dom młodzińców	21
Na śmierć młodego mężczyzny	22
Zakończenie	23

WERSZE ROZPROSZONE (1930–1936)

Kompozycja	27
Podróż	28
Fragmenty z poematu – buffo	29
Wiersze dla opętanych	31
Wam	33
Jeszcze wiersz o ojczyźnie	34
Tabu	36
4 wymiary	37
Twarz mężczyzny	38
Teatr pcheł	39
Brzytwy	42
Wiosna 1932	43
2 strofy	44
To co pisałem	45
Daina	46
W tym właśnie kraju	47
Moja podróż po Czechach	48
Ludzie na ziemi	49

Dla Petra Breughla	50
Bieg	51
List 1/I 1935 r.	52

TRZY ZIMY (1936)

Ptaki	57
Pieśń	61
Bramy arsenału	64
Hymn	67
Elegia	70
O młodszym bracie	71
O książce	73
Świty	75
* * * (Ty silna noc...)	77
Kołysanka	78
Z wierszy bałtyckich (przekład z Kazimierza Boruty)	80
Krajobraz bałtycki	80
Miłość z daleka	80
Kobieta z bałtyckiego brzegu	80
Pieśń wiatrów bałtyckich	81
Wieczorem wiatr... ..	82
Dialog	83
Powolna rzeka	86
Posąg małżonków	89
Obłoki	91
Symfonia listopadowa (przekład z Oskara Miłosza)	92
Awanturnik (przekład z Patryka De La Tour Du Pin)	94
Roki	99
Do księdza Ch.	101

WERSZE ROZPROSZONE (1937-1944)

Wiersze 1937 roku	105
Wcielenie	108
Głowy	111
Komin	112
Dytyramb	113
20 lutego 1938 roku	115
Brama wieczoru	116
Brama poranku	119

Ballada mazowiecka	121
Modlitwa wigilijna	122
Jak władcy	123
Szedłem dzisiaj przez ogród	126
Na plaży	128
Do poezji	132
Kolęda	133
Pieśń niedobrych synów	134
Panu J.T. – dedykacja	136
Moral	137
Przyrodzie – pogrożka	138
Na dobrą noc	139

OCALENIE (1945)

Przedmowa	143
Uciezka	144
W mojej ojczyźnie	145
Fragment	146
Pieśń Levallois	147
Siena	149
Spotkanie	151
Piosenka na jedną strunę	152
Powrót	154
Postój zimowy	155
W malignie 1939	157
Miasto	162
Rzeka	164
Książka z ruin	166
Równina	169
Błądząc	171
Podróż	173
Baśń wigilijna	179
Kraina poezji	180
Piosenka pasterska	183
Dzień tworzenia	184
Ranek	186
Walc	189
Campo di Fiori	192
Świat (poema naiwne)	195
Droga	195
Furtka	195

Ganek	196
Jadalnia	196
Schody	197
Obrazki	197
Ojciec w bibliotece	198
Zakłęcia ojca	198
Z okna	199
Ojciec objaśnia	199
Przypowieść o maku	200
Przy piwoniach	201
Wiara	201
Nadzieja	202
Miłość	202
Wyprawa do lasu	203
Królestwo ptaków	203
Trwoga	204
Odnalezienie	204
Słońce	205
Głosy biednych ludzi	206
Piosenka o końcu świata	206
Pieśń obywatela	207
Biedny poeta	208
St. Ign. Witkiewicz	209
Kawiarnia	210
Biedny chrześcijanin patrzy na getto	211
Na pewną książkę	212
Przedmieście	214
Pieśni Adriana Zielińskiego	216
Los	221
Życzenie	222
Skarga dam minionego czasu	223
* * * (Upadli w ciemność pogardy...)	224
Pożegnanie	225
W Warszawie	227

ŚWIATŁO DZIENNE (1953)

Do Jonathana Swifta	231
Piosenka o porcelanie	234
Dziecię Europy	236
Portret z połowy XX wieku	241
Naród	242

Do polityka	244
Siegfried i Erika	245
Dwaj w Rzymie	247
Trzy chóry z nienapisanego dramatu „Hiroszima”	251
Na śpiew ptaka nad brzegami Potomaku	254
Narodziny	256
Rodzina	258
Ocean	259
Koncert	260
Podróż	261
Pałac moich muz	262
Dzień i noc	264
Odbicia	266
Central Park	267
Pamięci Teresy Żarnower	271
O duchu praw	272
Legenda	274
Przypomnienie	276
Grób matki	279
Mysł o Azji	283
Do Tadeusza Różewicza, poety	284
Nie ma wzroku	286
Na małą Murzynkę grającą Chopina	289
Leć niżej, słodki rydwanie (<i>Negro Spiritual</i>)	290
Dla mego ludu (przekład z poezji murzyńskiej: Margaret Walker)	291
Nianigo w niebie (przekład z poezji murzyńskiej: Luis Palès Matos)	293
Jaszczurka (przekład z poezji murzyńskiej: K.E. Ingram)	297
Doświadczenie (przekład z poezji murzyńskiej: Bruce McM. Wright)	299
Ziemia	301
Traktat moralny	302
Toast	317
Kolędniczy	336
Żuławy	338
W praojcach swoich pogrzebani	339
Który skrzywdziłeś	341
Na śmierć Tadeusza Borowskiego	342
Poeta	343
Paryż 1951	345
Faust warszawski	348
Zoile	350
Mittelbergheim	351

WIERSZY ROZPROSZONE (1948–1954)

Warsztat Grafiki Ludowej (<i>El Taller de Grafica Popular</i>)	355
* * * (Smutne pticzki wiecznej wiosny...)	359
Do Alberta Einsteina (fragmenty)	360
Do Laury	362
Antygona	363
Notatnik: Pennsylvania	367
Sobie samemu do sztambucha na Nowy Rok 1950	369
Notatnik: Dordogne	370
Notatnik: Europa	371
Niech nigdy	372
Pożegnanie	373
Notatnik: Brzegi Lemanu	375
* * * (W metrze paryskim kartki rozcinałem...)	377
Esse	378

TRAKTAT POETYCKI (1957)

Od Autora	381
Wstęp	383
I. Piękne czasy	384
II. Stolica	395
III. Duch Dziejów	412
IV. Natura	431

WIERSZY ROZPROSZONE (1957–1961)

Pomyłka	451
Jak można zapomnieć	452
Jakże obrzydliwe	453
Młodzi polscy poeci	454
Elegia na kłopoty z polszczyzną	456
Rozmowa pomiędzy Św. Antropologią, Św. Teologią i człowiekiem	459

KRÓL POPIEL I INNE WIERSZY (1962)

Król Popiel	465
Sroczość	466
Nauki	467
Nie więcej	468

Oda do ptaka	469
Szczęście	471
Co było wielkie	472
Powinien, nie powinien	473
Co znaczy	474
Heraklit	475
Portret grecki	476
Rozmowy na Wielkanoc 1620 roku	477
Mistrz	481
Z chłopą król	483
Na ścieżce damy dworu	484
Rozmowa płocha	485
Pokój	486
W Mediolanie	489
Ballada	492
Kroniki miasteczka Pornic	494
Zamek Sinobrodego	494
Galipaud	495
Dziedzice	495
Wandejczycy	496
Madonna Ocalenia	497
Słowacki	497
Loukianoff	498
British War Cemetery	499
Pornic	501
Album snów	502
Kresy	508
Po ziemi naszej	509

GUCIO ZACZAROWANY (1965)

Była zima	519
Gucio zaczarowany	521
Zmieniał się język	526
Nigdy od ciebie, miasto	527
Rzeki maleją	528
Ustawią tam ekrany	529
Po drugiej stronie	530
I świeciło to miasto	531
Te korytarze	532
Trzy rozmowy o cywilizacji	533

Sentencje	536
Dużo śpię	537
Dytyramb	539

WIERSE ROZPROSZONE (1967–1968)

Zapiseane wczesnym rankiem	543
Strukturalista	547
Do Robinsona Jeffersa	548

MIASTO BEZ IMIENIA (1969)

Rok	553
Miasto bez imienia	554
Kiedy księżyc	562
Veni Creator	563
Okno	564
Słowa	565
Na trąbach i na cytrze	566
Jak było	575
W drodze	577
Kronika	578
Jakże znośiłeś	579
Na brzegu	580
Ktokolwiek	581
Biel	582
Źródło	583
Twierdzenie i odpowiedź	584
Im więcej	585
Zapiseane wczesnym rankiem mową niezwiązaną	586
Rady	586
Zakłęcie	587
Ars poetica?	588
Twój głos	589
Wyższe argumenty na rzecz dyscypliny zaczerpnięte z przemówienia na Radzie Powszechnego Państwa w roku 2068	590
Wyspa	591
Kiedy byłem mały	591
Sposób	593
Moja wierna mowa	594

List	599
------------	-----

GDZIE WSCHODZI SŁOŃCE I KĘDY ZAPADA (1974)

Zadanie	605
Ryba	606
Godzina	607
Przypowieść	608
Lektury	609
Oeconomia divina	610
Wieść	611
Przed krajobrazem	612
Ile świetnych zamiarów	613
L'accélération de l'histoire	614
Natrafilem na to	615
Elegia dla N.N.	616
Zaśpiew	618
Wezwanie	619
Kiedy mówiłem	622
Przywołanie do porządku	623
Władca Albanii	625
Nie tak	626
Tak mało	627
O aniołach	628
Pory roku	629
Dar	630
Gdzie wschodzi słońce i kędy zapada	631
I. Posłuchanie	631
II. Pamiętnik naturalisty	634
III. Lauda	644
Piosenka wielkopostna	652
Piosenka zamorska	652
IV. Nad miastami	661
V. Mała pauza	666
VI. Oskarżyciel	671
VII. Dzwony w zimie	677

I. Hymn o Perle	685
Hymn o Perle	685
II. Czarodziejska góra	689
Czarodziejska góra	689
Widok	691
Caesarea	692
Studium samotności	693
Udane życie	694
Upadek	695
Pokusa	696
Sekretarze	697
Dowód	698
Podziw	699
Idea	700
Chagrin	701
Filina	702
Czytając japońskiego poetę Issa (1762–1826)	703
Zdania	705
III. Ciemne i zakryte	713
Do mojej natury	713
Odstąp ode mnie	714
Przed Majestatem	715
Stan poetycki	716
Skrzynka	717
Piosenka	718
Odległość	719
Kiedy po długim życiu	720
Pielgrzymując	721
O zaranku	722
Portal	723
Bez powodu	724
IV. Osobny zeszyt (1977–1979)	725
Osobny zeszyt: Przez galerie luster	725
Osobny zeszyt: Kartki dotyczące lat niepodległości	740
Osobny zeszyt: Gwiazda Piołun	745
Gwiazda Piołun	751
V. Kabir	753
W świętych sadzawkach	754
Do kogo mam pójść	755

Klejnot przypadł	756
Przyjacielu, na Niego czekaj	757
Przyjacielu, to ciało	758
Wędrowałem	759
Wewnątrz tego glinianego garnka	760
Opowiedz mi, labędzie	761
Śmieję się, kiedy słyszę	762
Bawiłam się	763
Cierpię	764
VI. Rue Descartes	765
Rue Descartes	765
Rachunek	767
Rzeki	768
Do Józefa Sadzika	770
Pod koniec dwudziestego wieku	772

WIERSE ROZPROSZONE (1982)

Do Lecha Wałęsy	775
-----------------------	-----

NIEOBJĘTA ZIEMIA (1984)

Od Autora	779
Epigrafy	780
(<i>Nasze życie...</i>)	780
(<i>Człowiek niech będzie szlachetny...</i>)	780
„Ogród Ziemskich Rozkoszy”	781
Ogród Ziemskich Rozkoszy	781
1. Lato	781
2. Kula	781
3. Raj	782
4. Ziemia	783
5. Jeszcze ziemia	784
6. Piekło	784
Po wygnaniu	786
Haftki gorsetu	787
Epigraf	788
(<i>I wyrusza! i ogląda...</i>)	788
(<i>Przeprowadzam poważną operację...</i>)	789
(<i>Lubowała się w krawieckich sukniach...</i>)	789
(<i>Tafty szeleszczące...</i>)	789

(Kilkaset innych parków...)	791
(Naprawdę, co chciałem im powiedzieć...)	791
Epigrafy	792
(Jeżeli tedy nie uczynisz...)	792
(Nie ma i nie może być...)	792
Annalena	793
Żółty rower	794
Z D.H. Lawrence'a: Mistyk	795
Z D.H. Lawrence'a: Człowiek z Tyru	796
Z D.H. Lawrence'a: Pax	797
Niewyrażone	798
(Żeby napisać mądry wiersz...)	798
(Labirynt...)	798
Epigrafy	799
(Rytm jest najwyższym wyrazem...)	799
(A może sztuka...)	799
W głąb drzewa	800
(Od młodości starałem się...)	802
(Jaka będzie poezja...)	802
Poznanie dobra i zła	803
Zima	804
(Poczynając od moich lat wczesnych...)	806
(Oczywiście, że literatura...)	806
(Wyzwalałem się...)	807
(Jedno mnie może tylko obchodzi...)	807
(Strach mojej wczesnej młodości...)	807
(Nie mógłbym tak długo...)	808
(Język literatury...)	808
(Służyłeś czasowi...)	809
(Skąd bierze się moja pokora?...)	809
Z Walta Whitmana: Iskry spod koła	810
Z Walta Whitmana: Cudy	811
Z Walta Whitmana: Kawaleria przechodzi rzekę w bród	812
Z Walta Whitmana: Biwak na zboczu góry	813
Z Walta Whitmana: Do lokomotywy w zimie	814
Nieobjęta ziemia	816
(W mojej świadomości...)	816
(Czarny wysoki bór...)	816
Chłopiec	817
(Śniła mi się podróż...)	818

(Prawie wszystkie moje podróże...)	818
W mieście Salem	819
1913	820
(Otrzymane właśnie zdjęcia...)	821
O świecie	822
W południe	823
Powrót do Krakowa w roku 1880	824
Miasto wiwatowało	825
Przygotowanie	826
Świat i sprawiedliwość	827
(Rabbi Levi powiedział...)	827
(Jak można tak żyć...)	827
(Si Dieu aura pitié...)	828
(„Nie mogłam mieć lepszego życia...”)	828
(Któż mnie upewni...)	829
(Co jest samym sednem...)	829
Epigraf	830
(Co jednak jest naprawdę...)	830
(Nie lubię zachodniego sposobu myślenia...)	831
(Wśród niedo-prawdy...)	832
(Polska. Dlaczego tylko...)	833
(Bluszczowatość polskiego języka...)	833
(Wiele zawdzięczam mojej szkole...)	833
(Trudność ustawienia głosu...)	834
(Czy brak zmysłu formy...)	834
(Mitologie nieszczęsnych...)	835
(Komunizm dał literaturze...)	835
Świadomość	836
Świadomość	836
(Jaki z ciebie pożytek?...)	840
(W fazie pośredniej...)	840
Epigraf	841
(Co każdy wie...)	841
(To nieprawda...)	842
(Jest jeden tylko wielki temat...)	842
(Wyobrażenia ludzi o życiu po śmierci...)	842
Epigraf	843
(Przeczyć, wierzyć...)	843
(Jeżeli bramy ciemności...)	843
O modlitwie	843
Epigraf	844

(Czekać na wiarę...)	844
(Mój zmarły przyjaciel...)	844
(Gdyby tortury...)	845
Epigraf.	845
(Dla mnie głównym dowodem...)	845
(„Jeżeli, jako konsekwentni ateści...”)	846
(W 1984 Orwella...)	847
Epigrafy	848
(Słynny fragment Wyznań...)	848
(Nie człowieka to rzecz...)	848
(Dwa problemy...)	848
(Koronując się na króla...)	849
(U źródeł choroby...)	849
Ja, On, Ona	850
(W fotelu fryzjerskim...)	850
(Jedni rodzą się od razu uczłowieczeni...)	851
(Czy kocham Boga?...)	851
Książd Ch., po latach	852
Epigrafy	857
(A zatem całe Stworzenie...)	857
(Pokora. Kobieta...)	857
(Ulepione są z kochliwego ciasta...)	857
Wtajemniczenie	858
Elegia dla Ygrek Zet	859
Anka	861
(Możliwie najgorsze wychowanie seksualne...)	862
(Przecie to wszystko działa się...)	862
(Tendresse. Wolę to słowo...)	863
(Budzić się rano...)	863
(Zawsze mamy nadzieję...)	863
(Okrucieństwo spojrzenia...)	864
(Co znaczy zbawienie...)	864
Z Walta Whitmana: Wy, zbrodniarze na rozprawach w sądzie	865
Z Walta Whitmana: My dwoje	866
Z Walta Whitmana: O, żyć zawsze i zawsze umierać	867
Z Walta Whitmana: Kiedy ocean życia zabierał mnie w odpływie	868
Z Walta Whitmana: Kim ostatecznie jestem	870
Z Walta Whitmana: Czy nigdy na ciebie nie przyszła godzina	871
Z Walta Whitmana: Ostatnia inwokacja	872
(Modlitwy ludzi...)	873
(Myślę o codziennym życiu...)	873

(Potrzebne i użyteczne było pojęcie grzechu...)	874
(Zmartwychwstanie...)	874
(Tak wyraźne uświadomienie sobie...)	875
(Kościół...)	875
(Widok starych, wyblakłych, mamroczących...)	876
(Zatoka barwy roztopionej cyny...)	876
(Tortury konania przez tygodnie...)	877
(Przyzwoity człowiek nie może wierzyć...)	877
Teodycea	878
Epigraf	879
(Unde malum? – Skąd zło?...)	879
List Józefa Czapskiego, 4 III 1983	880
(Cud według Simone Weil...)	883
(Wiek dwudziesty...)	883
(Poczucie sprawiedliwości...)	883
(Pamięć wewnętrzna...)	884
(Ponieważ brak jej wiary...)	884
(Nie wiemy, jakie są piekła...)	885
(Możliwe, a nawet najłatwiejsze...)	885
Epigraf	886
(Każda istota silna...)	886
(Zadowolenie z samego siebie...)	887
(Jeszcze jeden obraz siebie...)	887
(– Czy wiesz, jakie są...)	888
(Nie jestem, kim jestem...)	888
(Filozofii wolności...)	889
Przypowieść Sołowjowa	890
Stół	892
Stół I	892
Stół II	893
Epigrafy	894
(Jest wspólnota dusz...)	894
(Dwa są dary...)	894
(Bezustanne dążenie umysłu...)	895
(Co myślałem w mieście Kyoto?...)	895
(W Kyoto byłem szczęśliwy...)	896
(O życie, o wejście...)	896
Mojość	896
Epigraf	897
(Nim zacząłem studiować Zen...)	897
Dziękczynny	898

Epigraf	899
(Kiedy ma się dwa wy tłumaczenia...)	899
(Czy mogłem się spodziewać...)	900
(Oto jest życie...)	900
(Tak, to jest pełnia...)	900
(Przyroda mnie szybko nudzi...)	901
(Ależ przedmiotem mojej kontemplacji...)	901
(Życie cywilizacji było...)	902
(Frans Post...)	902
(Co robi grzeczny chłopczyk...)	903
(Miłość życia, pasja...)	903
Poeta siedemdziesięcioletni	904
(Zamieszkać w zdaniu...)	906

WIERSZE ROZPROSZONE (1985)

Literatura polska	909
-------------------------	-----

KRONIKI (1987)

I. Sezon	913
Sezon	913
To jedno	914
W słoju	915
Portret z kotem	916
Maria Magdalena i ja	917
Czaszka	918
(O bezgraniczny, o niewyczerpany... Jakżeby...	919
(O bezgraniczny, o niewyczerpany... Miała rozedrzeć...	919
Wyznanie	920
Rozmowa o sławie	921
Jak powinno być w niebie	922
Na pożegnanie mojej żony Janiny	923
Caffè Greco	924
Stare kobiety	925
Epitafium	926
Moce	927
Ale książki	929
Argument	930
II. Dla Heraklita (1984–1985)	931
(Te głosy...)	931
Wstęp	932

Monarchowie	937
Rok 1911	938
La Belle Époque (1912)	939
Ziemskie pokarmy	940
Portrety sukien (1912)	941
Tytanik (1912)	942
Pierwsze wykonanie (1913)	945
Le Transsibérien	946
Za Uralem (1913)	948
Droga północna (1913)	950
Trytony (1913–1923)	951
Jasny umysł (1913)	952
Trwoga – sen (1918)	953
Pan Anusewicz (1922)	954
Bernardynka (1928)	956
Rodowód	958
Bryczką o zmierzchu (1930)	959
Przypowieść chasydzka	960
Z notatnika oficera Rudolfa Groethe (1944)	961
Rok 1945	962
Z nią (1985)	963
Sześć wykładów wierszem	964
Wykład I	964
Wykład II	965
Wykład III	966
Wykład IV	968
Wykład V	969
Wykład VI	970

WIERSE ROZPROSZONE (1988)

Do zespołu „Tygodnika Powszechnego”	973
---	-----

DALSZE OKOLICE (1991)

Kuźnia	977
Adam i Ewa	978
Wieczór	979
Stwarzanie świata	980
Linnaeus	982
W muzyce	984

Wcielony	985
Filologija	986
One	988
A jednak	989
W Yale	990
I. Rozmowa	990
II. Pan de Balzac	992
III. Turner	992
IV. Constable	993
V. Corot	994
Beinecke Library	995
Oset, pokrzywa	996
Zgoda	997
Przybytek	998
Dalsze okolice	999
Czytając <i>Notatnik</i> Anny Kamieńskiej	1002
Młodość	1003
Uczestnik	1005
Fotografia	1006
Trwałość	1009
Albo – albo	1010
Dwa wiersze	1013
Rozmowa z Jeanne	1013
Wiersz na koniec stulecia	1014
Pająk	1017
Dawno i daleko	1019
Następca	1024
Zbieranie moreli	1025
Medytacja	1026
Na plaży	1027
Powrót	1029
* * * (Szerokie palce hawajskiej paproci...)	1031
Dobranoc	1032
1 grudnia	1033
Dante	1034
Sens	1036
Kazia	1037
Dom filozofa	1039
Zen codzienny	1042

Sprawozdanie	1049
Odczyt	1051
W pewnym wieku	1054
Capri	1055
Litwa, po pięćdziesięciu dwóch latach	1059
Bogini	1059
Dwór	1060
Pewna okolica	1061
To lubię	1061
Kto?	1062
Miasto młodości	1062
Łąka	1063
Do dajmoniona	1064
Ściana muzeum	1066
Biografia artysty	1067
Realizm	1068
Jeszcze jedna sprzeczność	1069
Tłumaczac Annę Świrszczyńską na wyspie Morza Karaibskiego	1070
Do Allena Ginsberga	1072
Pierson College	1075
Po osiemdziesiątce	1076
Człowiek-mucha	1077
Przeszłość	1078
Platońskie dialogi	1079
Rozbieranie Justyny	1080
Dlaczego?	1084
Sarajewo	1086
Emeryt	1087
Suknia w groszki	1088
Wanda	1090
Ten świat	1093
Eheu!	1094
Do Pani Profesor w obronie honoru kota i nie tylko	1095
Leszek Kołakowski, <i>Udręczenie</i>	1097
Jan Andrzej Kłoczowski OP, <i>Hiobowe zabawy?</i>	1102
Wołacz	1104
Sala	1105
Zdarzenia gdzie indziej	1106

Po odcierpieniu	1108
Ciało	1109
W Szetejniach	1110

WERSZE Z TOMU PIESEK PRZYDROŻNY (1997)

Nie mój	1115
Też lubilem	1116
Dzień stworzenia	1117
Blisko	1118
Biegają	1119
Nieemożliwe	1120
Pelikany (Costa Rica)	1121
Kula (Costa Rica)	1122
Nazwa	1123
Sny	1124
Brie	1125
Roztropność	1126
Osobny zeszyt – kartki odnalezione	1127
Zaćmienia	1130
Helenka	1131
Religia Helenki	1132
Yokimura	1133
Drzewo	1135

TO (2000)

I	
To	1139
Do leszczyny	1141
Nie rozumiem	1142
Mój dziadek Zygmunt Kunat	1143
Jezioro	1145
Po podróży	1146
Głowa	1147
Zapomnij	1148
W mieście	1149
II	
Uczciwe opisanie samego siebie nad szklanką whisky na lotnisku, dajmy na to w Minneapolis	1150
Na moje 88 urodziny	1151

Bieg	1152
Nad strumieniem	1153
O!	1154
O! Gustav Klimt (1862–1918), <i>Judyta (szczegół)</i> , Österreichische Galerie, Wiedeń	1155
O! Salvator Rosa (1615–1673), <i>Pejzaż z postaciami</i> , Yale University Gallery	1156
O! Edward Hopper (1882–1967), <i>Pokój hotelowy</i> , Thyssen Collection, Lugano	1157
Gdziekolwiek	1158
Voyeur	1159
Tak zwane życie	1160
Przepis	1161
W czarnej rozpacz	1162
Przykład	1163
Obudzony	1164
Zanurzeni	1165
Vipera berus	1166
Texas	1167
Sztukmistrz	1168
Wy, pokonani	1169
Okazy	1170
Rok 1900	1171
To jasne	1172
Własne tajemnice	1173
Jeżeli	1174
III	
Przemilczane strefy	1175
Ze szkodą	1176
Wybierając wiersze Jarosława Iwaszkiewicza na wieczór jego poezji	1177
Oda na osiemdziesiąte urodziny Jana Pawła II	1179
Czego nauczyłem się od Jeanne Hersch?	1181
Przeciwieństwo	1183
Zdziechowski	1184
Przeciwko poezji Filipa Larkina	1187
Na śmierć poety	1188
O nierówności ludzi	1189
Krawat Aleksandra Wata	1190
Do poety Roberta Lowella	1191
Pastele Degasa	1192
Sicilia sive insula Mirandae	1193
O poezji, z powodu telefonów po śmierci Herberta	1194
Unde malum	1195
Różewicz	1196

IV	
Ogrodnik	1197
Jeden i wiele	1199
Alkoholik wstępuje w bramę niebios	1200
Obrzęd	1202
Osoby	1204
W parafii	1207
Modlitwa	1208
Daemones	1210
Po	1213
Jasności promieniste	1214

DRUGA PRZESTRZEŃ (2002)

I	
Druga przestrzeń	1217
Późna dojrzałość	1218
Jeżeli nie ma	1219
W Krakowie	1220
Oprawa	1221
Werki	1222
Przewaga	1223
Mistrz mego rzemiosła	1224
Pobył	1225
Emigrować	1226
O starych kobietach	1227
Koleżanka	1228
Lokator	1230
Anioł Stróż	1232
Piękna nieznajoma	1233
Wbrew naturze	1234
Powinieniem teraz	1236
Wysokie tarasy	1237
Nieprzystosowanie	1238
Wysłuchaj	1239
Uczeni	1240
Przekupnie	1241
Kufer	1242
„Ja”	1243
Degradacja	1244
Wiek nowy	1245

Oczy	1246
Notatnik	1247
Człowiek wielopiętrowy	1250
II	
Książd Seweryn	1251
1. Kawki na wieży	1251
2. Teofil	1251
3. Kasia	1252
4. Jak mogłeś	1253
5. Karawele	1253
6. Obecność	1254
7. Dziecko	1254
8. Leonia	1255
9. A jeżeli	1255
10. Przerazenie	1256
11. Cesarz Konstantyn	1256
III	
Traktat teologiczny	1257
1. Takiego traktatu	1257
2. Poeta, którego ochrzczono	1257
3. Nie jestem	1258
4. Przepraszam	1259
5. Obciążenie	1260
6. Na próżno	1261
7. Mnie zawsze podobał się	1262
8. Ależ tak, pamiętam	1263
9. Nie z frywolności	1263
10. Czytaliśmy w katechizmie	1264
11. Według Mickiewicza	1265
12. Tak więc Ewa	1266
13. Nie można się dziwić	1267
14. Coś się narodził	1268
15. Religię bierzemy	1268
16. Tak naprawdę	1269
17. Dlaczego nie przyznać	1269
18. Gdybym nie posiadał	1270
19. No tak, trzeba umierać	1270
20. Granica	1271
21. Żeby wreszcie	1272
22. Miejcie zrozumienie	1273
23. Piękna Pani	1274

IV	
Czeladnik	1276
I. (Między trawnikami Marienbadu...)	1276
II. (Myślę o Wenecji powracającej jak muzyczny motyw...)	1279
III. (Uwierzyłem, że to, co mówi, jest prawdą...)	1281
IV. (W liście do Christiana Gaussa opisuje swój sezon w Czerei...)	1282
V. (Byłem bardzo młody, kiedy przygnębiała mnie wiecznie trwająca materia...)	1283
VI. (Przez wiele popołudni w bibliotece Sorbony...)	1284
VII. (Noty dyplomatyczne pisane wykwinutą francuszczyzną...)	1287
VIII. (Religia przestała być dla mnie narodowym obrzędem...)	1288
IX. (Długo szukałem, jakie dla mnie przygotowano zadanie...)	1290
V	
Metamorfozy	1291

ORFEUSZ I EURYDYKA (2002)

(Stojąc na płytach chodnika...)	1295
---------------------------------	------

WIERSE OSTATNIE (2006)

I	
(Zapisy mego czucia...)	1301
Obecność	1302
Do Natury	1303
* * * (Przybywam z innej fazy...)	1304
Pan Syruć	1305
W garnizonowym mieście	1307
* * * (W Wilnie kwitną bzy...)	1308
Wstydzę się	1309
* * * (Nie wyjawiać...)	1310
Dziewięćdziesięcioletni poeta podpisuje swoje książki	1311
Bez dajmoniona	1313
Żywotnik	1314
II	
W tumanie	1317
Jedno zdanie	1319
Pan od matematyki	1320
Żółw	1321
Leonor Fini	1322

Księżniczka	1323
* * * (miejsca nawiedzone...)	1324
Mara: Wielość	1325
Historie ludzkie	1326
IV	
Niebiańskie	1327
Późna starość	1328
* * * (Nieogarniony żywioł...)	1329
Co mnie	1330
Stary człowiek ogląda TV	1331
Flet szczurolapa	1332
Normalizacja	1333
* * * (Materializm, owszem...)	1335
Głos	1336
W depresji	1338
Dobroć	1339
V	
Jak mogłem	1340
Niebo	1341
* * * (Modlę się do mego...)	1344
Na cześć księdza Baki	1345
Antegor	1346
Syn arcykapłana	1348
Jeżeli	1350
* * * (Obrócenie twarzami ku Niemu...)	1351
Sanctificetur	1352
O zbawieniu	1353

WIERSE ROZPROSZONE (1992–2001)

Do Jerzego Turowicza na jego osiemdziesiąte urodziny	1357
Na urodziny Błońskiego	1358
Przypis po latach	1359
Alfabetyczny spis tytułów i incypitów utworów	1360

Wydany z okazji setnej rocznicy urodzin Czesława Miłosza tom gromadzi w jednym woluminie wszystkie jego utwory poetyckie ogłoszone drukiem. To plon siedemdziesięciu lat pisania, długiego, pracowitego życia, jedno z największych dokonań twórczych – nie tylko w literaturze polskiej.

Wiersze wszystkie pozwalają prześledzić ewolucję twórczą Miłosza. Przede wszystkim jednak dają możliwość smakowania wielości gatunków i tonacji, nastrojów i stylów. Takim bogactwem nie obdarzył literatury polskiej nikt poza Miłoszem: to wiersze religijne obok zanurzonych w zmysłowości, ocalane od zapomnienia portrety ludzi obok traktatów poetyckich i teologicznych, piosenki i medytacje obok haiku i zapisów olśnień. W pięknej i mądrej poezji Miłosza rozczytywać się będą pokolenia.

Teraz, jak nigdy przedtem, widzimy, że jest równy najlepszym w XX wieku. Jest ich trzech albo czterech – poza Miłoszem to Eliot, Kawafis, Mandelsztam. Pisali w bardzo złych czasach, ale potrafili skondensować tragiczne doświadczenie swojej epoki aż do niewidzialnego punktu, w którym rodzi się nadzieja.

Tomas Venclova

Dzień taki szczęśliwy.

Mgła opadła wcześniej, pracowałem w ogrodzie.

Kolibry przystawały nad kwiatem kaprifolium.

Nie było na ziemi rzeczy, którą chciałbym mieć.

Nie znałem nikogo, komu warto byłoby zazdrościć.

Co przydarzyło się złego, zapomniałem.

Nie wstydziłem się myśleć, że byłem, kim jestem.

Nie czułem w ciele żadnego bólu.

Prostując się, widziałem niebieskie morze i żagle.

Czesław Miłosz, Dar